

ПРИСТРІЙ ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ ШУМОВОГО ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Луцишин А. С., к.т.н. Березюк О. В., Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

MEASURES FOR MEASURING NOISE POLLUTION OF ENVIRONMENT

Lutsyshyn A. S., Ph.D. Bereziuk O. V., Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Вступ. Шумовим забрудненням називають перевищення природного рівня шуму на робочих місцях [1], в населених пунктах [2-3] та інших місцях. При досягненні інтенсивності шуму 90-100 дБ спостерігається підвищена стомлюваність людини, зниження розумової активності, зниження продуктивності праці (до 40-70%), тощо [4]. Прикладом джерела шуму може слугувати сміттєвоз [5-8], оснащений двигуном внутрішнього згорання та технологічним обладнанням [9].

Виклад матеріалу. На рис. 1 наведено структурну схему вимірювача шуму, невід'ємною частиною якої є електроакустичний перетворювач або мікрофон. Після того, як мікрофон перетворює сигнал в електричний, він повинен бути посилений до вхідного рівня АЦП. Посилення сигналу і виділення корисного сигналу здійснюється за допомогою каналу нормалізації. Наступна ланка включає АЦП, який перетворює аналоговий сигнал в цифровий, а також блок управління, який отримує цифровий сигнал від АЦП і виводить результат вимірювання на цифровий індикатор або, якщо це буде потрібно, через Wi-Fi модуль передає дані до будь-якої підключеної мережі для подальшого аналізу даних. Представлена схема базується на встановлених параметрах роботи, а її структура пояснюється принципами проведення даного роду досліджень. Частота вхідного сигналу від 10 Гц до 20 кГц, а отже необхідно використовувати два фільтри: ФНЧ і ФВЧ, загальна характеристика яких буде аналогічна характеристиці смугового фільтра.

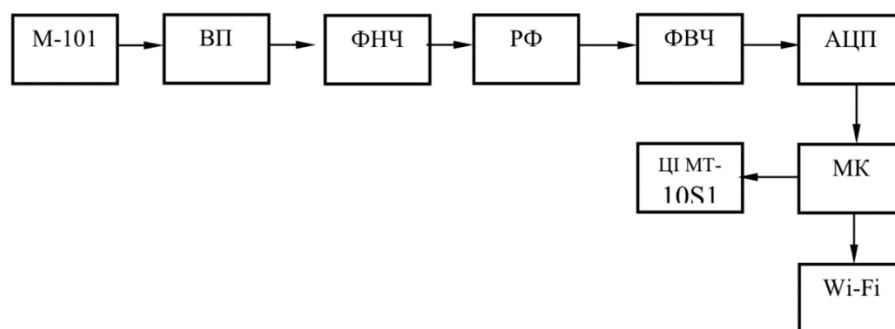

Рисунок 1 – Функціональна схема вимірювача шуму

На рис. 1 представлено: ВП – вимірювальний підсилювач, ФНЧ – фільтр нижніх частот, РФ - режекторний фільтр, ФВЧ та ФНЧ – фільтри верхніх та нижніх частот відповідно, АЦП - аналого-цифровий перетворювач, МК – мікроконтролер.

До того ж виникає необхідність у використанні високочутливого мікрофону, тому запропонована модель М-101, що володіє необхідними параметрами. Режекторний фільтр необхідний для придушення частоти в 50 Гц. По-друге, основна похибка не більше 1%, отже, необхідно використовувати високоточний вимірювальний підсилювач.

Рідкокристалічний модуль МТ-10S1 складається з БІС контролера управління та РК панелі. Модуль випускається зі світлодіодним підсвічуванням. Модуль дозволяє відобразити 1 рядок з 10 символів. Символи відображаються в матриці 5×8 точок. Між символами є інтервали шириною в одну відображену точку.

Тип Wi-Fi модуля ESP-01. Завдяки даному модулю реалізується вебінтерфейс пристрою. Як керуючий прилад застосовується персональний комп'ютер або мікроконтролер, що має UART інтерфейс. Якщо комп'ютер не має СОМ-порту, то застосовується перетворювач USB-COM. Програму, яка керує роботою модуля можна оновити з сайту

виробника або розробити власне рішення. ESP-01 поставляється із передвстановленим програмним забезпеченням, яке забезпечує роботу в режимі моста UART-Wi-Fi для підключення до мікроконтролера, в тому числі і сімейства Arduino [10, 11].

Однією з основних переваг такого вимірювача є низька, порівняно з аналогами, похибка вимірювання (0,6%, але не більше 1%). Враховуючи, що діапазон вимірювання складає від 20 до 150 дБ, то можна розрахувати, похибку при максимальному рівні шуму за допомогою виразу

$$x = \frac{P_{\max} \cdot \Delta_{\text{відносна}}}{100\%} = \frac{150 \cdot 0,6}{100} = 0,9(\text{дБ}).$$

До складових частин такої похибки можна віднести: похибку датчика, похибку підсилювача та похибку АЦП. Отримана точність дозволить ефективно керувати рівнем шуму у навколишньому середовищі, місцях роботи та проживання.

Висновки. Запропоновано структуру вимірювача шумового забруднення навколишнього середовища високого класу точності (не більше 1 дБ), що реалізується на операційних підсилювачах ФВЧ, ФНЧ та керуючих мікроконтролерних схемах, характеризується простотою виконання і відносно невисокою ціною елементної бази, дозволяє здійснювати контролювати шум у місцях проживання та роботи людей.

Список посилань.

1. Лемешев М. С. Основи охорони праці для фахівців радіотехнічного профілю : навчальний посібник / М. С. Лемешев, О. В. Березюк. – Вінниця: ВНТУ, 2007. – 108 с.
2. Березюк О. В. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / О. В. Березюк, М. С. Лемешев. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 204 с.
3. Березюк О. В. Безпека життєдіяльності : практикум / О. В. Березюк, М. С. Лемешев, І. В. Заюков, С. В. Королевська. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 99 с.
4. Суворов Г. А. Гигиеническое нормирование производственных шумов и вибраций / Г. А. Суворов, Л. Н. Шкаринов, Э. И. Денисов. – М. : Медицина, 1984. – 240 с.
5. Березюк О. В. Вплив характеристик тертя на динаміку гідроприводу вивантаження твердих побутових відходів із сміттєвоза / О. В. Березюк, В. І. Савуляк // Проблеми тертя та зношування. – 2015. – № 3 (68). – С. 45-50.
6. Berezyuk O. Approximated mathematical model of hydraulic drive of container upturning during loading of solid domestic wastes into a dustcart / O. Berezyuk, V. Savulyak // Technical Sciences. – Olsztyn, Poland, 2017. – No. 20 (3). – P. 259-273.
7. Попович В. В. Ефективність експлуатації сміттєвозів у середовищі "місто-сміттєзвалище" / В. В. Попович, О. В. Придатко, М. І. Сичевський та ін. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2017. – Т. 27, № 10. – С. 111-116.
8. Berezyuk O. V. Dynamics of hydraulic drive of hanging sweeping equipment of dust-cart with extended functional possibilities / O. V. Berezyuk, V. I. Savulyak // TEHNOMUS. – Suceava, Romania, 2015. – No. 22. – P. 345-351.
9. Березюк О. В. Застосування комп'ютерних технологій під час вивчення студентами дисциплін циклу безпеки життєдіяльності / О. В. Березюк // Педагогіка безпеки : міжнародний науковий журнал. – 2016. – № 1 (1). – С. 6-10.
10. Bereziuk O. Ultrasonic microcontroller device for distance measuring between dustcart and container of municipal solid wastes / O. Bereziuk, M. Lemeshev, V. Bogachuk, W. Wójcik, K. Nurseitova, A. Bugubayeva // Przegląd Elektrotechniczny. – Warszawa, Poland, 2019. – No. 4. – Pp. 146-150. – <http://dx.doi.org/10.15199/48.2019.04.26>
11. Bereziuk O. V. Means for measuring relative humidity of municipal solid wastes based on the microcontroller Arduino UNO R3 / O. V. Bereziuk, M. S. Lemeshev, V. V. Bohachuk, M. Duk // Proceedings of SPIE, Photonics Applications in Astronomy, Communications, Industry, and High Energy Physics Experiments 2018. – 2018. – Vol. 10808, No. 108083G. – <http://dx.doi.org/10.1117/12.2501557>